

יום טוב הסמוך לשבת, כיון שיש לחוש לעיפוש בזמן מרובה כזה, היו משתמשים בקנים, עכ"פ ביו"ט (עפ"י מנחת חינוך צח, יד).

ג. אמות מזבח העולה היו אמות בינוניות של ששה טפחים, מלבד גובה היסוד, ורוחב הסובב, וגובה הקרנות – באמה בת חמשה טפחים.

א. רוחב הקרבות אפשר שגם הוא של חמשה (עפ"י רש"י). ואולם ברמב"ם משמע שרוחב הקרנות ששה טפחים.

ב. הרמב"ם כתב שגם כניסת היסוד היתה חמשה טפחים.

מזבח הפנימי – אמה בת חמשה.

שאר הכלים; לדברי רבי מאיר היו נמדדים באמות בנות ששה, ולדברי רבי יהודה בשל חמשה (נחלקו בדרשת המקראות שביחזקאל).

אמות העזרות, הבנין וכו' – של ששה.

הלכה כרבי מאיר, שכן סובר אבא שאול וכן סובר רבי בברייתא. וכן אמר ר' יוחנן בירושלמי

(שקלים ו, א) הלכה כר' מאיר שכל הכלים באמה בת ששה טפחים (עפ"י רמב"ם בית הבחירה ג, יב;

לקוטי הלכות. וכן נראה מסוגיא דגמרא – ע' טהרת הקדש צח).

## דף צח

קסד. א. אלו גדלי אמות היו במקדש, ולמה היו משמשות?

ב. מדוע ציירו את שושן הבירה על שער המזרח?

ג. כמה חלות היו נתונות על השלחן וכיצד היה סידורן, ומה הדין אם הוסיף עליהן?

ד. היכן נתונים בזיכי הלבונה של לחם הפנים?

ה. לאיזה כיוונים עמדו כלי המקדש?

ו. כמה שלחנות ומנורות עמדו במקדש שבנה שלמה?

ז. מהו צר מערבי שבמנורה?

א. היתה במקדש אמה בינונית (של משה), והיא אמה בת ששה טפחים שבה מדדו את הבנין (והכלים – לר'

מאיר). [והיא 'אמה של משה' כמו שאמרו כאן ובכלים יז, ט].

לדעת המנ"ח (צה) מדדו באמות 'שוחקות'. ובשו"ת אגרות משה (יו"ד ח"א קז) חולק וסובר שאין

שייך להחמיר למדוד בשוחקות, שכשם שאסור לפחות מן המידה כך אסור להוסיף, אלא מדדו

ב'עוצבות' – כלומר במידה מצומצמת.

אמה קטנה – בת חמשה טפחים, בה מדדו דברים מסוימים, כמפורט למעלה.

ועוד שתי אמות גדולות היו; אחת יתרה חצי אצבע על האמה הרגילה של משה, ובה מדדו האומנים בכסף

ובזהב כשהיו נותנים למקדש, ועוד אחת יתרה על הרגילה אצבע, בה השתמשו האומנים לחומרי הבנין

– כדי לצאת מחשש מעילה בהקדש.

ב. שער המזרח של הר הבית (משנת מדות א, ג), עליו שושן הבירה מצוירת (כן צוו עליהם מלכי פרס לעשות.

רע"ב שם); רב חסדא ורב יצחק בר אבודימי, אחד אמר: כדי שידעו מהיכן באו – מפרס, ליתן הודאה

למלכות שהוציאם משם (רש"י) ושיזכרו הגלות. ער"ח פסחים פו. וחד אמר: שתהא אימת מלכות עליהם,

ולא ימרדו בהם.

ג. 12 חלות היו על השלחן, מסודרים בשתי מערכות, שש שש המערכת. שינה סדרן, כגון שסידר 4 בזו ו-8 בזו – פסול.

הוסיף לחם לכל מערכת; רבי אומר: רואים את העליונה כאילו אינה. וזהו כשיטתו שעל – בסמוך, והיו הבזיכים נתונים על השלחן, אבל לדעת הסובר שניתנים על הלחם דוקא – אינו כשר, שהרי הבזיכים אינם על הלחם הראוי אלא על העודף.

כן משמע לכאורה ברבנו גרשום (וברש"י סוטה לו.). ואולם בתוס' מבואר שכשר לרבי אף כשהלבונה מונחת על הלחם השביעי [אם היא בתוך תחום גובה הקידוש], שגם זה בכלל 'בסמוך'. אך יתכן שהתוס' הקשו רק לפי הסלקא-דעתין, אבל לפי תשובת הגמרא מניה הבזיכין בצד. וע' שפ"א. העירני על כך הרי"ד ויזר שליט"א.

ד. לדעת הסובר על ממש, הבזיכים נתונים על הלחם. (וכן צריך לומר לשיטת רבי יהודה במשנה, שלא היה מקום פנוי על השלחן). ולסובר על בסמוך, הבזיכים נתונים על השלחן בין שתי מערכות הלחם, וכן דעת אבא שאול ורבי (וכן הלכה. רמב"ם תמידין ה,ב).

ה. ארון העדות עמד כשארכו כלפי רוחב הבית, ובדיו כלפי אורך הבית, היו בולטים בפרוכת. השלחן (וכן השלחנות שעשה שלמה) והמנורה (המנורות) – לדברי רבי, נתונים לארכו של בית, וכן דעת סתם מתניתין (דכתיב במנורה יערך אתו אהרן... לפני ה' תמיד – משמע שיש נר הנתון מערבית לשאר הנרות. ושאר הכלים נלמדים ממנורה). ולדברי רבי אלעזר בר"ש עמדו מצפון לדרום, כארון (ו'נר מערבי' מתפרש אחרת, כבסמוך).

הרמב"ם פסק שהמנורה נתונה מצפון לדרום (וכן דעת הסמ"ג (עשה קסג) והריב"ש ת"י), ואילו השלחן ממזרח למערב. והראב"ד השיגו, וכן דעת כמה פוסקים, שגם המנורה ממזרח למערב נתונה, שהלכה כרבי מחברו.

ויש מי שכתב שמנורה שעשה משה לדברי הכל עומדת ממזרח למערב, לא נחלקו התנאים אלא בשלחנות ומנורות שעשה שלמה (מאירי יומא נא.).

ו. שלמה עשה עשרה שלחנות ועשר מנורות, מלבד השלחן והמנורה שעשה משה. כולם עמדו בחצי הפנימי של ההיכל, בשתי שורות. של משה משוך מהן פנימה למערב ועומד בראש. שורה של חמש מימינו ושורה של חמש משמאלו. השלחנות כולם בצפון והמנורות כולן בדרום, וכדלהלן.

ז. לרבי, המנורה עמדה ממזרח למערב כנ"ל. ו'מערב' כפשוטו.

רש"י כאן מפרש (וכן פרש הרמב"ם במשנת תמיד ג, ט, ו, א) נר מערבי – המערבי ביותר, והתוס' (ורש"י ועוד ראשונים בשבת כב: [וכתב הרמב"ן שם שרש"י חזר בו ממה שכתב כאן]). וכן כתב רש"י לעיל פו: שו"ת הרשב"א ח"א א טט) מפרשים השני ממזרח שהוא הנר הראשון מן הכניסה, שאפשר לקרותו 'מערבי' לנר אחר.

ולראבר"ש הוא הנר האמצעי (שפתילתו פונה כלפי מערב. רש"י), ושאר כל הנרות מצדדים לכיוונו. נחלקו ראשונים האם גם לדעת רבי היו הנרות פונים לכיוון נר אמצעי או כולם למערב (ע' סופ"ג דתמיד, בפירוש המשנה לרמב"ם ובמאירי; רש"י ורא"ם בהעלותך; שו"ת רדב"ז ח"ג תקי).